

ประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลในหอผู้ป่วยของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต
ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์
Lived Experiences of Nursing Students on their Clinical Practicum among Third-year
Bachelor's Program at Borommarajonani Nursing College, Uttaradit

เสนห์ ขุนแก้ว (Saneh Khunkaew) ^{1*}

อลิษา ขุนแก้ว (Alisa Khunkaew) ¹

ทิฏฐิ ศรีวิสัย (Thitdhi Srivisai) ²

เชษฐา แก้วพรม (Chettha Kaewprom) ³

ลักขณา พงษ์ภุมมา (Laksana Pongpumma) ⁴

Corresponding author E-mail: saneh@unc.ac.th*

(Received: January 5, 2022; Revised: November 17, 2022;

Accepted: November 28, 2022)

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในสาขาการพยาบาลนั้น เป็นการจัดให้นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพและทักษะการพยาบาลต่าง ๆ การขึ้นฝึกปฏิบัติงานบนคลินิกมีหลายประเด็นที่อาจจะเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์และวิธีการปรับตัว/วิธีการรับมือกับปัญหาในการขึ้นฝึกปฏิบัติการบนคลินิกของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยเชิงคุณภาพเชิงพรรณนา (Descriptive qualitative research) ผู้ให้ข้อมูลคือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ ที่ผ่านการที่ขึ้นฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 มาแล้ว 1-3 เดือน จำนวน 9 คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic analysis) ผลการวิจัยพบ 1 ประเด็นหลัก คือ การปรับตัวและการรับมือกับปัญหาในขณะที่ขึ้นฝึกปฏิบัติ และ 4 ประเด็นย่อย การปรับตัวและการรับมือขณะขึ้นฝึก 4 ระยะ คือ 1) ระยะตื่นตัว 2) ระยะท้อแท้ 3) ระยะปรับเปลี่ยน 4) ระยะเรียนรู้ และพบปัจจัยส่งเสริมการปรับตัว คือ ทักษะ ความรู้ สัมพันธภาพภายในกลุ่ม อาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยง ผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานแก่อาจารย์ในการจัดการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติ และยังสามารถช่วยให้นักศึกษาสามารถเก็บประสบการณ์การเป็นพยาบาลวิชาชีพในการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยในอนาคตได้

คำสำคัญ: นักศึกษาพยาบาล, ประสบการณ์การขึ้นฝึกปฏิบัติการบนคลินิก, วิจัยเชิงคุณภาพ

1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

Borommarajonani College of Nursing, Uttaradit, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute

2 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Faculty of Nursing, Pibulsongkram Rajabhat University

3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี แพร่ คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

Borommarajonani College of Nursing, Phrae, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute

4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

Borommarajonani College of Nursing, Chonburi, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute

ABSTRACT

Management of nursing practicum is an arrangement for nursing students to practice professional experience and nursing skills. There are many issues that may be occurs and obstacles during practice in a clinic. Therefore, the aim of this study was to explore the experiences and methods of adaptation/methods to cope with problems in practicing on their clinical practicum in a third-year bachelor's program at Borommarajonani Nursing College, Uttaradit. Descriptive qualitative research was undertaken through this study. The key informant is a third-year nursing student who completed an Adults Nursing Practicum I within 1-3 months. The data were collected by using Semi-Structured interview and analyzed by using thematic analysis. The results found one main theme as follow: 1) Adapting and coping with problems during practice and four sub-themes. Adaptation and coping during training in four stages were: 1) alarm stage 2) overwhelmed stage 3) adjustment stage and 4) learning phase. It also found a factor promoting adjustment included attitude, knowledge, relationship in peer and supervisor and mentor. In addition, these results can assist nursing student progress through professional nursing experiences on their clinical practicum in the future.

Keywords: Nursing student, Nursing, Descriptive qualitative research

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการเรียนการสอนในสาขาพยาบาลศาสตร์ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ประกอบด้วยภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติควบคู่ไปด้วยกัน เพื่อให้บัณฑิตพยาบาลที่จบออกมามีความรู้ในเนื้อหาวิชา หลักการและเจตคติที่ดี ต่อวิชาชีพ รวมไปถึงสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในภาคทฤษฎีลงสู่ในสถานการณ์จริงในภาคปฏิบัติ (Boromarajonani Nursing College, Uttaradit, 2017) ดังนั้นเมื่อนักศึกษาพยาบาลเรียนภาคทฤษฎีจบแล้ว จะต้องขึ้นฝึกภาคปฏิบัติเพื่อฝึกการประยุกต์ความรู้ลงสู่ภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วย เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ รายวิชา นักศึกษาจะถูกส่งไปฝึกปฏิบัติงานจริงบนหอผู้ป่วย ศัลยกรรมชาย-หญิง อายุรกรรมชาย-หญิง ศัลยกรรมกระดูก หอผู้ป่วยนรีเวชกรรมและหอผู้ป่วย ตา หู คอ จมูก เพื่อให้นักศึกษาได้ประยุกต์ใช้ความรู้และ ทักษะการปฏิบัติการพยาบาล ตลอดจนใช้กระบวนการคิดการตัดสินใจทางคลินิกเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพแก่ ผู้รับบริการ

แม้ว่านักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 จะพอมีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยมาบ้างแล้ว แต่การฝึก ภาคปฏิบัติในรายวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่อาจส่งผลให้นักศึกษาพยาบาลเกิดความเครียด มีผลต่อการปรับตัว และขาดความมั่นใจในการขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาล (Khamwong, Plangpongpan, & Yamboonruang, 2016) จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่านักศึกษาที่ขึ้นฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยมีปัญหาอยู่หลาย

ด้านทั้งความเครียดก่อนขึ้นฝึกและขณะฝึก ซึ่งความเครียดเหล่านี้ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล (Lertsakornsiri, 2015) จากการศึกษาความเครียดในนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตในภาคใต้ พบว่าครึ่งหนึ่งของนักศึกษาพยาบาลมีความเครียดอยู่ในระดับสูง (Sonpaveerawong et al., 2016) เมื่อศึกษาปัญหาการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า นักศึกษาในแต่ละชั้นปีมีคะแนนเฉลี่ยเปรียบเทียบปัญหาการฝึกภาคปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย รายด้านบุคคล ด้านอาจารย์ผู้นิเทศ ด้านพยาบาลพี่เลี้ยงและด้านสุขภาพจิตใจ ระหว่างชั้นปีที่ 2 กับ 3 และ ชั้นปีที่ 2 กับ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Talerd & Rungruang, 2016)

การศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาลในการฝึกปฏิบัติในประเทศไทยมีค่อนข้างจำกัด ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเชิงปริมาณเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับ การปฏิบัติการพยาบาล สมรรถนะต่าง ๆ ความเครียดและการปรับตัว การศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติการพยาบาลยังมีจำนวนน้อย (Pathojaruwat, Boontoi, & Matchim, 2018) และจากผลการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลโดยผู้เรียนที่ผ่านมาพบว่า ระดับความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับดี (Boromarajonani Nursing College, Uttaradit, 2019) โดยข้อมูลที่ได้เป็นการประเมินจากแบบประเมินประมาณค่าและมีความคิดเห็นเพิ่มเติมให้นักศึกษาอธิบาย นอกจากนี้ยังพบว่าการเขียนเพิ่มเติมได้ใจความที่สำคัญแต่ไม่สามารถติดตามรายละเอียดได้ เพื่อให้ได้ข้อมูลตามสภาพจริงในสภาพปัจจุบันภายใต้ประสบการณ์จริงของนักศึกษาหลังจากที่ฝึกปฏิบัติการพยาบาล การวิจัยเชิงคุณภาพนี้จึงถูกนำมาใช้ค้นหาประสบการณ์ของนักศึกษาหลังขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาล (Polit & Beck, 2014) เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาหรือปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติได้ครอบคลุม ดังนั้นผู้วิจัยและคณะจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสบการณ์ในการขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 เพื่อให้ นักศึกษาได้เล่าประสบการณ์ สะท้อนมุมมอง ทักษะคิด แง่คิดจากประสบการณ์ตรง หลังจากขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาล โดยผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับการจัดการเรียนการสอนและจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลในหอผู้ป่วยของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี อุตรดิตถ์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเชิงพรรณนา (Descriptive qualitative research) (Polit & Beck, 2014) เพื่อศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาลหลังขึ้นฝึกภาคปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 โดยใช้การสัมภาษณ์ด้วยคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เช่น “คุณมีความประทับใจอะไรบ้างเกี่ยวกับการขึ้นฝึกในครั้งนี้” “คุณมีการเผชิญปัญหาอย่างไรเมื่อมีปัญหาคณะขึ้นฝึกภาคปฏิบัติ” “จากประสบการณ์ฝึกภาคปฏิบัติในครั้งนี้ คุณจะนำความรู้ไปพัฒนาตนเองอย่างไร” และใช้คำถามถามเพิ่มเติมเมื่อพบประเด็นที่สนใจ (probing) เช่น “การฝึกปฏิบัติงานในครั้งนี้ต่างจากครั้งอื่น ๆ ที่ผ่านมามีอย่างไร” “ท่านลองให้ตัวอย่างประสบการณ์ฝึกที่ประทับใจ หรือไม่ประทับใจ” เป็นต้น จากนั้นทำการ

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแนวคิด constructivist orientation (Braun & Clarke, 2006) เพื่อที่จะได้ศึกษาและประมวลผลจากประสบการณ์ของกลุ่มตัวอย่างโดยนำบทสัมภาษณ์ของแต่ละคนมาพิจารณาเพื่อหาการอิ่มตัวของข้อมูล (Data saturation) โดยใช้แผนผังความคิดมาใช้แยกประโยคหรือวลีที่ได้มาตีความและทำการจัดกลุ่มข้อมูล (Initial theme)

การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลหลังจากได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรดิตต์ ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุดรดิตต์ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการวิจัยจากนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 ผู้วิจัย (ผู้สัมภาษณ์) ไม่ใช่อาจารย์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนิเทศและการประเมินผลในรายวิชา ผู้วิจัยทำการนัดหมายเวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์ โดยให้นักศึกษาเลือกช่วงเวลา que นักศึกษาสะดวก ทำการสัมภาษณ์ ก่อนทำการสัมภาษณ์ให้นักศึกษาพยาบาลลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มแสดงความยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัยและขออนุญาตบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ โดยใช้เวลาประมาณ 60 นาที ขณะสัมภาษณ์ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยจะทำการสังเกตสีหน้า ท่าทาง พร้อมกับจดบันทึก หากพบว่านักศึกษามีสีหน้าท่าทางที่แสดงออกถึงความวิตกกังวลหรือไม่สบายใจ ผู้วิจัยจะหยุดการสัมภาษณ์ทันที ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ต่อเนื่องจนได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามแบบสัมภาษณ์ที่โครงสร้าง หากพิจารณาร่วมกับทีมวิจัยแล้วได้ข้อมูลไม่ครบผู้วิจัยหลักจะทำการนัดหมายและขอสัมภาษณ์เพิ่มเติมในประเด็นที่ขาด โดยจะใช้เวลาไม่เกิน 30 นาที

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

โครงการนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรดิตต์ กระทรวงสาธารณสุขเลขที่ UPHO REC 008/63 การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ระบุชื่อ-นามสกุลของกลุ่มตัวอย่าง แต่จะใช้การกำหนดรหัสแทน เช่น SN-1, SN-2 เป็นต้น นักศึกษาถูกสัมภาษณ์ในห้องที่มิดชิดและเป็นส่วนตัว นักศึกษาสามารถถอนตัวออกจากโครงการวิจัยได้ตลอดเวลา ข้อมูลของผู้ร่วมวิจัยถูกเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ของผู้วิจัยหลัก ซึ่งจะต้องเข้าถึงได้ด้วยรหัส ผู้วิจัยและทีมเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ ข้อมูลส่วนตัว หรือไฟล์อิเล็กทรอนิกส์จะถูกใช้วิเคราะห์โดยภาพรวม และจะถูกทำลายทิ้งทันทีหลังเสร็จสิ้นโครงการภายใน 1 ปี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้จะใช้ข้อคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured interview) ผู้วิจัยเริ่มสัมภาษณ์และบันทึกเสียงด้วยเครื่อง MP3 และจะถอดเทปโดยใช้รหัสตัวเลข (SN-1) โดยจะใช้เวลาประมาณ 60 นาที ในการจัดเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล การรวบรวมข้อมูลจะจัดเก็บไปเรื่อยๆ จนได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและข้อมูลนั้นอิ่มตัว ถ้าข้อมูลที่ได้นั้นยังไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยจะติดต่อประสานงาน เพื่อนัดหมายสัมภาษณ์เพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมข้อมูล เป็นขั้นตอนของการถอดเทปสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ (Verbatim transcription) จากนั้นทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแต่ละชุดและบันทึกเป็นไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ (.doc file)

2. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic analysis) (Braun & Clarke, 2006) โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) อ่านข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปทั้งหมดหลาย ๆ รอบเพื่อทำความเข้าใจและเข้าใจข้อมูล 2) แบ่งข้อมูลออกเป็นหน่วยย่อย (Data segmentation) 3) การพิจารณาประเด็นหลักที่ปรากฏในข้อมูลแต่ละชุดและกำหนดรหัส (Code) 4) การจัดกลุ่มข้อมูลโดยพิจารณาจากประเด็นร่วม (Theme) ของข้อมูล ในขั้นตอนนี้ทีมวิจัยจะร่วมกันพิจารณาและตรวจสอบความสอดคล้องของ Coding ชุดข้อมูล 5) การให้คำจำกัดความและตั้งชื่อประเด็นหลักใช้วิธีการทำผังความคิด (Mapping) 6) เขียนรายงาน โดยบรรยาย/อธิบายความหมายของแต่ละประเด็น ทั้งประเด็นหลักและประเด็นย่อย

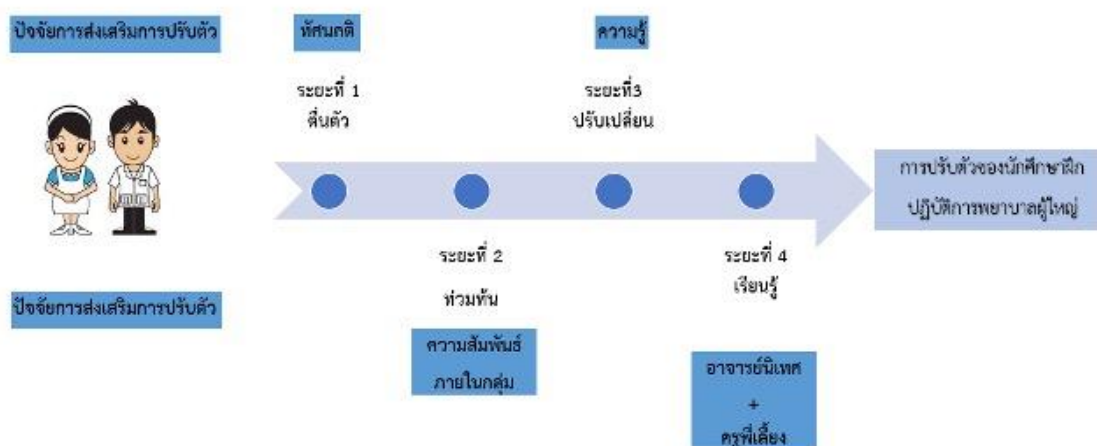
การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

ทีมวิจัยได้ทำการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลและผลการวิจัย โดยการตรวจสอบกับผู้ให้ข้อมูล (Member check) โดยนำข้อมูลที่ได้และผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลับไปสอบถามกับนักศึกษาผู้ให้ข้อมูลว่า ประเด็นหลักและประเด็นย่อยมีความสอดคล้องกับการให้ข้อมูลในวันสัมภาษณ์หรือไม่ และการตรวจสอบร่วมกันระหว่างทีมวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์การวิจัยเชิงคุณภาพ (Peer debrief) โดยการนำผลการวิจัยมาทำการอภิปรายหารือระหว่างทีมวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้มั่นใจว่าผลการวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ปราศจากอคติของผู้วิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพจากข้อมูลการสัมภาษณ์นักศึกษา จำนวน 9 คน เป็นเพศหญิง 8 คน (ร้อยละ 88.88) และชาย 1 คน (ร้อยละ 11.11) เกี่ยวกับประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาลในการขึ้นฝึกปฏิบัติการบนคลินิกในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ ผลการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic analysis) พบ 1 ประเด็นหลัก 4 ประเด็นย่อย และปัจจัยส่งเสริมการปรับตัว คือ ทักษะคติ ความรู้ สัมพันธภาพภายในกลุ่ม อาจารย์นิเทศ และครูพี่เลี้ยง โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ดังแสดงในรูปที่ 1)

ประเด็นหลักที่ 1 การปรับตัวและการรับมือกับปัญหาขณะขึ้นฝึกปฏิบัติ จากการสัมภาษณ์นักศึกษา มีความเห็นว่าในระหว่างการฝึกภาคปฏิบัติวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 นักศึกษาต้องมีการปรับตัวอย่างมากและการรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในระหว่างการฝึกภาคปฏิบัติ เพราะการฝึกงานครั้งนี้เป็นการฝึกงานในชั้นปีที่สูงขึ้น เนื้อหาวิชามีความซับซ้อนมากขึ้น ความรับผิดชอบและความคาดหวังของอาจารย์และพี่เลี้ยงเพิ่มมากขึ้น จึงเป็นเหตุให้นักศึกษาต้องมีการปรับตัวเพื่อให้ตนเองสามารถผ่านพ้นการฝึกงานครั้งนี้ไปได้ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีการปรับตัวอยู่ด้วยกัน 4 ระยะ โดยแยกออกเป็นประเด็นย่อยคือ 1) ระยะตื่นตัว 2) ระยะท้อแท้ 3) ระยะปรับเปลี่ยน 4) ระยะเรียนรู้ และปัจจัยส่งเสริมการปรับตัว

รูปที่ 1 เส้นทางการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่

1.1 ระยะตื่นตัว เป็นระยะที่นักศึกษาเริ่มมีการตื่นตัวเมื่อรู้ว่าตนเองจะต้องขึ้นฝึกภาคปฏิบัติในหอผู้ป่วย หรือสภาพแวดล้อมใหม่ ในระยะนี้นักศึกษาจะมีความไม่สมดุลทางจิตใจ รู้สึกตื่นเต้น เครียด กังวล และความไม่มั่นใจในความรู้และความสามารถในการประยุกต์ความรู้เพื่อใช้ในการดูแลผู้ป่วยที่มีปัญหาสุขภาพหรือการเจ็บป่วยที่ซับซ้อนหรือรุนแรง ดังตัวอย่างคำพูด ดังนี้

ก็เครียดอยู่ค่ะ ก็อ่านหนังสือเยอะ คือ กระตุกคนไข้หักหลายที (ขึ้นฝึกหอผู้ป่วยศัลยกรรม กระตุกชาย) หักตรงนั้น หักตรงนี้ มันเยอะ มันไม่ใช่หักที่เดียว แล้ว Dx (การวินิจฉัยของแพทย์) มี with นั้น, with นี่ เยอะไปหมด...(SN 2)

ความไม่มั่นคงทางจิตใจของนักศึกษาส่วนหนึ่งมีสาเหตุจากความไม่พร้อมด้านความรู้ที่จะดูแลผู้ป่วย หรือความรู้ที่จะตอบข้อซักถามของอาจารย์ บางครั้งการขึ้นฝึกปฏิบัติในครั้งนี้อาจเครียดมากจนทำให้เกิดความรู้สึกทางลบต่อตัวเอง จากการที่เตรียมตัวมาไม่ดีพอ ดังคำกล่าวของนักศึกษา ดังนี้

...คือ...มันรู้สึกตอนที่ผมไป Round (การตรวจเยี่ยม) พอเจอคำถามที่เกี่ยวข้องกับความรู้แล้ว ผมตอบไม่ได้เลย อะไรอย่างนี้ครับ มันรู้สึกว่าเราไม่ได้เตรียมตัวไป แต่ทั้ง ๆ ที่เราอ่านหนังสือไปเยอะมาก มันเลยทำให้ผมรู้สึกลบกับตัวเองเลย (SN 5)

ความวิตกกังวลเป็นอีกความรู้สึกหนึ่งที่เกิดขึ้นในระยะตื่นตัว ขณะขึ้นฝึกปฏิบัติในครั้งนี้เนื่องจากยังขาดประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่มีความซับซ้อนแบบนี้ และยังต้องรับผิดชอบในการทำเอกสาร การเขียนสรุปอาการคนไข้ที่ถือเป็นประสบการณ์ใหม่ เตรียมผู้ป่วยจำหน่ายกลับบ้าน การให้ข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสมกับผู้ป่วย ประสบการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีความรู้สึกกังวลดังตัวอย่างคำพูด ดังนี้

หนู...รู้สึกกังวลว่าถ้าขึ้นไปแล้วจะแบบว่า ไม่มีความรู้ไปบอกเค้า หรือว่าไม่มีความรู้ในการให้การพยาบาลผู้ป่วย...คือคนไข้เค้าถามเราตลอดว่าหลังผ่าตัดต้องปฏิบัติตัวอย่างไร กินอะไรได้บ้าง อะไรแบบเนี้ยคะ (SN 9)

อีกทั้งปัจจัยส่งเสริมการปรับตัวในระยะนี้คือ ทักษะคิดต่อการฝึกปฏิบัติการพยาบาล การซึมซับจากพยาบาลวิชาชีพประจำตึกทำให้นักศึกษาเกิดทัศนคติที่ดีต่อการฝึกภาคปฏิบัติและต่อวิชาชีพ ดังตัวอย่างคำพูดดังนี้

คือ...พี่เค้าก็สอนเรื่องอาหาร การออกกำลังกาย และการดูแลความสะอาดแก่คนไข้ (หอผู้ป่วยกระดูกขา) โดยที่พี่เค้าก็ทำให้ดู และยกตัวอย่างให้เราเห็น ถึงการประยุกต์ใช้ความรู้ มาใช้ในหอผู้ป่วย และใช้กับคนไข้จริงเป็นอย่างไร (SN 6)

ยิ่งไปกว่านั้นการทำงานในหอผู้ป่วยเป็นอีกบทบาทหนึ่งที่ไม่สามารถเรียนได้จากห้องเรียน แต่จะทำได้ในการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นอีกการเรียนรู้หนึ่งที่ช่วยสร้างทัศนคติที่ดีต่อการขึ้นฝึกปฏิบัติงาน ดังตัวอย่างคำพูด ดังนี้

พี่หัวหน้า เค้าก็จะมาสอนบางที่เราเข้าไปดูแลรับเคส อะไรอย่างนี้คะ และพี่เค้าก็จะเข้ามาช่วยดูแลกับเรา การทำชาร์ต ประวัติผู้ป่วย ไปดูแลผู้ป่วยกับเรา และคอยชี้แนะ เสริมในส่วนที่หนูขาด ทำให้หนูได้เรียนรู้เทคนิคจากพี่เค้าคะ ในการทำงานบน ward (หอผู้ป่วย) ให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วย (SN 6)

1.2 ระยะเวลาที่ผ่าน เป็นระยะที่นักศึกษาต้องเผชิญกับสิ่งกระตุ้นรอบด้านในระหว่างการเรียนรู้ ว่าจะเป็นการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะซับซ้อน การรับผิดชอบงานอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากข้อกำหนดของรายวิชาการฝึกทักษะด้านอื่นๆ ที่นอกเหนือจากทักษะการปฏิบัติการพยาบาล เช่น ทักษะการทำงานเป็นทีม รวมถึงการทำรายงานการเรียนรู้ตามข้อกำหนดของรายวิชา ในระยะนี้นักศึกษารู้สึกว่าตนเองต้องทำอะไรหลายอย่างบริหารจัดการเวลาไม่ทัน ดังตัวอย่างคำพูด ดังนี้

สิ่งที่หนูกังวลที่สุดเลยคือการเขียนชาร์ตคะ ไม่รู้เลยคะ ไม่เคยเขียนเลย คือ ศูนย์ของหนูนี้พี่เค้าโยนให้หนูเลยคะ ไม่รู้ว่าจะเขียนยังไง...(SN 8)

Ward (หอผู้ป่วย) แรกอะคะ พวกหนูทำ case (กรณีศึกษา) กลุ่มไข่ม้อยคะ ก็คือหนูกับเพื่อน 2 คนคะ ทำจนถึงเช้าเลยคะ ฮ่าๆ (หัวเราะ) เทียบกับเพื่อนที่เลื่อนนอนหลับ (SN 2)

บางทีเพื่อนก็มาทำงานเลท (มาสาย) เพื่อนที่คอยรวบรวมเอกสารที่จะเอาไป ปริ้นส่งงาน ก็ทำให้เข้าไปอีกส่งงานไม่ทัน เกิดความขัดแย้งกันอีก...(SN 6)

...เพื่อนบางทีก็ทำงานไม่เรียบร้อย ต้องมานั่งแก้งานให้เพื่อนอีก เป็นแบบนี้ทุกครั้ง... (SN 8)

อีกทั้งปัจจัยส่งเสริมการปรับตัวในระยะนี้คือ ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้นักศึกษามีการปรับตัวที่ดีในระหว่างการศึกษาตลอดระยะเวลาการฝึกงานวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 ปี 4 สัปดาห์ เพราะในการฝึกภาคปฏิบัตินักศึกษาจะถูกแบ่งออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 7-8 คน ซึ่งนักศึกษาจะต้องให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการมอบหมายงานหรือแบ่งภาระรับผิดชอบตามความถนัดของเพื่อนแต่ละคนในขณะเดียวกันเมื่อนักศึกษาเกิดความไม่สบายใจ เพื่อนร่วมงานสามารถเป็นผู้รับฟังปัญหาและแบ่งปันความทุกข์ให้แกกัน ดังนั้นการมีสัมพันธ์ภาพที่ดีจึงเป็นปัจจัยส่งเสริมการปรับตัวของนักศึกษา ดังตัวอย่างคำพูด ดังนี้

คือ...พวกหนูจะแบ่งหน้าที่กันว่างานตรงนี้เรา conference กันมันมีปัญหาตรงไหน ส่วนไหนที่จะต้องปรับแก้ให้สมบูรณ์ คุยกันก่อนที่จะส่งให้อาจารย์ (SN 6)

บางทีหนูก็พูดตรงๆ...พออาจารย์ออกจากห้อง หนูก็บอกว่าเดี๋ยวอย่าเพิ่งไปนะ ขอคุยด้วยก่อน เพราะเราต้องอยู่ด้วยกันอีก 9 เดือน (หมายถึงตลอดการฝึกงาน) ก็เลยขอคุย พอหลังจากนั้น วันที่ 2 ก็ดีขึ้นค่ะ เพื่อนก็ไม่ค่อยหลับแล้ว ช่วยทำงานมากขึ้น (SN 2)

1.3 ระยะปรับเปลี่ยน เป็นระยะที่นักศึกษาเริ่มปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนตนเองในการทำงานหรือการเรียนรู้ มีการประเมินตนเอง ทบทวนกระบวนการทำงานและหาวิธีการปรับปรุงตนเองเพื่อให้การฝึกภาคปฏิบัติเป็นไปด้วยความราบรื่น ไม่สร้างความกดดันให้กับตนเอง ในระยะนี้นักศึกษาก็จะมีการบริหารจัดการตัวเอง ปรับเปลี่ยนวิธีการเรียน หรือการเขียนงานและการจัดสรรเวลา ระยะนี้ถ้าสามารถปรับเปลี่ยนได้จะทำให้ผู้เรียนผ่านช่วงนี้ไปได้ และประสบผลสำเร็จในการฝึกภาคปฏิบัติ ดังตัวอย่างคำพูด ดังนี้

ส่วนมากเวลาขึ้น ward หนูจะได้ เสด็จวันแรก หนูรู้อยู่แล้วว่าจะต้องทำอะไรบ้าง หนูวางแผนไว้เลยว่า วันนี้เขียนข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลของผู้ป่วยให้เสร็จ แบบแผนบางส่วนที่เราสามารถเขียนได้ให้เสร็จอย่างน้อยก็จะมีข้อมูลไปเขียนข้อวินิจฉัยการพยาบาล จากนั้น Patho (พยาธิสภาพ) หนูจะทบทวนสุดท้าย แต่ว่าในช่อง Analysis (การวิเคราะห์) หนูก็จะอ่านไปก่อน แล้วค่อยกลับมาเขียน อีกครั้ง เหลือทำวันท้าย ๆ ไม่มากแล้วค่ะ (SN 2)

ปัญหาของผมคือการเขียนงานครับ ถ้าผมไม่เข้าใจผมจะเขียนไม่ได้เลย ผมเคยเขียนตั้งแต่หกโมงเย็นจนถึงตีสาม ยังไม่เสร็จ ... หลัง ๆ มาคือจับทางได้แล้วว่า ช่วง Pre-post conference กับอาจารย์ เราจะต้องเคลียร์และสอบถามอาจารย์ให้เข้าใจในปัญหาของคนไข้ จากนั้นก็เอามาเขียนงาน ทอยเขียนทุกวันจะทำให้เสร็จทันเวลา (SN 5)

อีกทั้งปัจจัยส่งเสริมการปรับตัวในระยะนี้คือ ความรู้การดึงเอาความรู้ที่ได้จากห้องเรียนตรวจสอบความถูกต้องกับผู้รู้ ประยุกต์ลงสู่การปฏิบัติ ตรวจสอบกับเพื่อนภายในกลุ่ม จึงทำให้เกิดความมั่นใจในศักยภาพของตนเองดังตัวอย่างคำพูด ดังนี้

คนที่หนูได้ แล้วกลับไปอ่าน แล้วหนูไม่เข้าใจ ตอนเช้าหนูจะมาถามอาจารย์ คือแบบไม่ต้องกลัวอาจารย์ หนูคิดว่าอาจารย์เค้ามีหน้าที่ให้ความรู้เรา ถ้าเรากลัว เราจะได้ความรู้อะไรเลย (SN 7)

อ่านหนังสือให้ห้องสมุดก็ช่วยได้เยอะ แล้วบางทีเราอ่านตรงกับคนไข้ แล้วเรารู้ว่าใช้ ทำให้ผมมั่นใจมากครับ (SN 5)

เวลาไปทำหัตถการ ผมชอบไปกับเพื่อน มันเหมือนจะรีเช็คกันเอง อย่างเพื่อนมีความรู้ 2 อันรวมกับเราจะเป็น 3 อัน (SN 5)

เช็กกับเพื่อนด้วยบางทีเพื่อนเคยได้โรคนี้มาก่อน เพื่อนก็จะให้ข้อมูลเราในส่วนนั้นได้ค่ะ (SN 6)

เวลาหาหนังสือไม่เจอ internet นี่ละค่ะ แต่ว่าเราจะต้องรู้ว่า web นี้ โอเคมั้ย...ก็คือ ดัดไปเลย ดอทคอม (.com) หามาหาอาจารย์ต้อง ดอทโออาร์จี (.org) เท่านั้น (SN 6)

1.4 ระยะเวลาเรียนรู้ เป็นระยะที่นักศึกษาเกิดเรียนรู้และเห็นประโยชน์ของการฝึกภาคปฏิบัติในครั้งนี้ ระยะเวลาให้ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่าอาจารย์ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เสริมทักษะ การฝึกภาคปฏิบัติทำให้ได้รับเกร็ดความรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลบอกมาว่ามีส่วนช่วยให้เกิดการเรียนรู้และได้รับความรู้จากการขึ้นฝึกปฏิบัติในครั้งนี้ ดังตัวอย่างคำพูด ดังนี้

ประทับใจอาจารย์ที่พาทำงานตลอดเวลาและอะไรที่เป็นเกร็ดความรู้เล็กๆ น้อยๆ เนี่ย อาจารย์ก็จะเอามาแทรกสอนให้ตลอดเวลา (SN 7)

อาจารย์จะคอยชี้แนะช่วยแบ่งประเด็นให้ไปศึกษาครับ เทียบกับที่จะไปดูเองมันก็จะช้า และเพิ่มระยะเวลา...เวลา Pre-conference (การประชุมเตรียมความพร้อม) ด้วยความเฉพาะของโรคนี้มันต้องมีสิ่งนี้ๆ ซึ่งในตอนนั้นมันนึกไม่ออก อาจารย์ช่วยได้เยอะครับ ...อาจารย์มักจะให้ไปทำการบ้านว่าให้วาดรูปมา ดูซิว่าเคสของเรามันมีลักษณะเป็นอย่างไร ทับเส้นประสาทตรงไหน แล้วนำกลับมาเชื่อมโยงกับกรณีศึกษา คือดีมากเลยครับ คือมันเห็นภาพ ชัดขึ้นจริง ๆ ผมไม่นึกเลยนะครับว่าการวาดรูปมันช่วยได้จริง ๆ (SN 5)

อีกทั้งปัจจัยส่งเสริมการปรับตัวในระยะนี้คือ อาจารย์นิเทศ หากอาจารย์นิเทศเป็นผู้ที่มีสัมพันธภาพที่ดี จะเข้าถึงผู้เรียนได้ดี ทราบถึงพัฒนาการ คอยกำกับติดตามให้นักศึกษาอยู่ตลอด ทำให้ลดช่องว่างระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ทำให้การฝึกปฏิบัติเป็นไปได้อย่างราบรื่น ดังตัวอย่างคำพูด ดังนี้

...คือ อาจารย์ดูแลเป็นกันเองกับนักศึกษา ไม่ได้ดุเกินไปอะไรขนาดนั้นนะค่ะ ถ้าเราอยากรู้ เราก็จะกล้าถามอาจารย์ค่ะ (SN 7)

อาจารย์ค่อนข้างใจดีและเข้าใจนักศึกษา เวลาทำหัตถการอะไรมาก็จะคอยบอกนักศึกษาว่าไปทำนะ ไปดูนะ (SN 5)

ขึ้นกับอาจารย์ก็คือ มันดูง่ายไปทุกอย่าง...ผมรู้สึกมั่นใจ เวลาเจอปัญหาระหว่างฝึกผมรู้สึกอุ่นใจ ถ้ามีอาจารย์อยู่ด้วย (SN 5)

อาจารย์ประจำกลุ่มดูแลดีมากเลยคะ คืออาจารย์ใจดี มีอะไรก็ถามได้ รู้สึกมั่นใจมากเลยเวลา มีอาจารย์อยู่ด้วย หนูไม่มั่นใจ อาจารย์ก็จับมือทำจ้ะ ทำให้หนูกล้าขึ้นอะคะ (SN 1)

บทบาทครูพี่เลี้ยงยังเป็นปัจจัยส่งเสริมการปรับตัวในระยะนี้ การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง บางหัตถการหรือเทคนิคต่าง ๆ ที่การเรียนการสอนในห้องเรียนไม่สามารถสอนได้ แต่การฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงทำให้นักศึกษาเกิดทักษะและการประยุกต์ใช้ความรู้กับผู้ป่วยจริงได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วันนั้นผู้ป่วยมาพอดีแล้วพี่เค้าก็เรียกและมองมาทางหนู ใ้หนูไปใส่ NG lavage (ใส่สายยางทางจมูก) ใ้กับคนไข้ ซึ่งหนูยังไม่เคยทำมาก่อน (ทำกับคนไข้จริง) แต่ด้วยหน่วยงานหนูต้องทำ พี่เค้าใ้หนูไปเตรียมอุปกรณ์ และพี่เค้าก็พาหนูไปทำ คอยดู คอยสอน ซึ่งการใส่กะคนมันยากกว่ากะหุ่น (คิดในใจ) สุดท้ายหนูก็สามารถใส่ได้สำเร็จ หนูดีใจมากเลยคะ (SN 8)

พี่เค้าก็สอนการตัดขนตา (หอผู้ป่วย ตา หู คอ จมูก) คือกรรไกรตัดขนตา มันโค้งแล้วพี่เค้าก็บอกว่าใ้เอาวาสลินเช็ดตรงกรรไกรก่อน แล้วเอาไปตัดขนตามันจะทำให้ขนตาไม่ตกเข้าตา เวลาเราตัดขนตาเอ่อมันก็จริงคะ ขนตามันก็ตกตรงที่ทาวาสลินจริงๆ (SN 9)

อภิปรายผล

ผลการศึกษาประสบการณ์ในการขึ้นฝึกปฏิบัติการบนหอผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี อุดรดิตถ์ ครั้งนี้พบ 1 ประเด็นหลัก 4 ประเด็นย่อย และปัจจัยส่งเสริมการปรับตัว คือ ทักษะคิด ความรู้ สัมพันธภาพภายในกลุ่ม อาจารย์นิเทศ และครูพี่เลี้ยง การปรับตัวและการรับมือกับปัญหาขณะขึ้นฝึกปฏิบัติ ผู้ใ้ข้อมูลเกิดการปรับตัวและรับมือกับปัญหาจนเกิดกระบวนการในทุก ๆ ระยะของการเรียนรู้ (1) ระยะตื่นตัว (2) ระยะท้อมั่น (3) ระยะปรับเปลี่ยน และ (4) ระยะเรียนรู้ การที่ได้เจอสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ ความไม่พร้อมในด้านต่าง ๆ ความวิตกกังวล สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ใ้การปรับตัวและการรับมือของนักศึกษาขณะขึ้นฝึกนั้นมีความสำคัญมาก

ระยะที่ 1 ระยะตื่นตัว พบว่านักศึกษามีความตื่นตัวเมื่อได้เจอสภาพแวดล้อมที่มีผู้ป่วยจำนวนมาก ปัญหาของคนไข้ใ้มีความซับซ้อน และตื่นตัวเมื่อได้ลงมือปฏิบัติจริง เช่น การเตรียมคนไข้ก่อน-หลังผ่าตัด การทำหัตถการที่มีความเฉพาะ เช่น การตัดขนตา การเตรียมต่อสาย ICD การเตรียมผู้ป่วย ขูดมดลูก การดูแลผู้ป่วย on skeleton traction เป็นต้น จึงใ้เกิดความวิตกกังวลเหล่านี้เกิดขึ้นได้ สอดคล้องกับการศึกษาของอัจฉราพรรณ วงษ์น้อย, พัชรินทร์ นินทจันทร์ และ โสภณ แสงอ่อน (Wongnoi, Nintachan & Sangon, 2021) ที่พบว่าการฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล ($p < .05$) กล่าวใ้ว่านักศึกษาที่มีปัญหาในการขึ้นฝึกสูงมีแนวโน้มที่จะมีความเครียดสูง ปัจจัยส่งเสริมการปรับตัวในการฝึกปฏิบัติในระยะนี้คือ ทักษะคิดต่อการฝึกปฏิบัติ จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าอาจารย์กับนักศึกษามีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันจึงเกิดทัศนคติทางบวกต่อวิชาชีพ และพยาบาลวิชาชีพบนหอผู้ป่วยที่มีสัมพันธภาพดีมีส่วนใ้ความเครียดในระหว่างฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วยนั้นลดลงด้วย (Catherine E Houghton, 2014; Fukfon et al., 2018)

ระยะที่ 2 ระยะท้อมั่น พบว่า การขึ้นฝึกใ้หอผู้ป่วย ได้เจอสภาพแวดล้อมที่มีผู้ป่วยจำนวนมากและการที่มีทักษะในการปฏิบัติที่น้อยใ้ให้นักศึกษาขาดความมั่นใจและไม่กล้าตัดสินใจในการใ้กิจกรรมการพยาบาล บางครั้งนักศึกษาอาจจะต้องฝึกในคนไข้ใ้มีความซับซ้อนของปัญหาที่เพิ่มขึ้น เช่น การเตรียมคนไข้ก่อน-หลังผ่าตัด การทำหัตถการที่มีความเฉพาะ เช่น การตัดขนตา การเตรียมต่อสาย ICD การเตรียมผู้ป่วย ขูดมดลูก การดูแลผู้ป่วย on skeleton traction เป็นต้น จึงใ้เกิดความวิตกกังวลเหล่านี้เกิดขึ้นได้ อีกทั้งการทำงานกลุ่มอาจจะมีปัญหากันระหว่างกลุ่ม ซึ่งอาจส่งผลใ้กลุ่มขับเคลื่อนไปไม่ได้ ทำให้กลุ่มเกิดการแก้ปัญหา ปัจจัยความสัมพันธภาพภายในกลุ่มนี้เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมใ้นักศึกษาสามารถปรับตัวได้

ตั้งคำถามของ สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต กล่าวว่า “บุคคลมีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง โดยบุคคลที่มีความเชื่อว่าตนเองมีความสามารถ ย่อมมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการแสดงความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่” (Lamsupasit, 2019) เหล่านี้ทำให้นักศึกษาสามารถเผชิญปัญหาและแก้ไขปัญหาได้ มากไปกว่านั้นกลุ่มยังเกิดทักษะการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองทั้งหนังสือ ตำรา และอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ได้ข้อมูลมาสนับสนุนการให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วยอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ยุพาพร หอมสมบัติ และคณะ (Homsombut et al., 2019) ที่ศึกษาแนวทางการจัดการความเครียดของนักศึกษาพยาบาลชั้นที่ 2 ในการขึ้นฝึกปฏิบัติงานครั้งแรก

ระยะที่ 3 ระยะปรับเปลี่ยน ผู้ให้ข้อมูลจึงพยายามหาความรู้ทั้งจากตัวบุคคลและหนังสือ/ตำรา เพื่อสร้างความมั่นใจและลดความเครียดขณะขึ้นฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาไม่เข้าใจศัพท์ทางการแพทย์ การเขียนรายงานแผนการพยาบาล การทำหัตถการต่าง ๆ ไม่คล่องทำให้ต้องไปศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากหนังสือ/ตำรา เว็บไซต์ และทบทวนความรู้เพิ่มมากขึ้น และสร้างความมั่นใจให้กับตนเอง (Homsombut et al., 2019) ผู้ให้ข้อมูลยังกล่าวอีกว่าการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงนั้นทำให้เห็นการปฏิบัติงานจริงของพยาบาลวิชาชีพ สอดคล้องกับการศึกษาของ ภรณ์ สวัสดิ์-ชูโต และ อาภา หวังไพศาล ที่ศึกษาประสบการณ์การเปลี่ยนผ่านของนักศึกษาพยาบาลที่ฝึกปฏิบัติงานครั้งแรกในหอผู้ป่วย พบว่าหลังจากที่ฝึกภาคปฏิบัติได้เห็นวิธีการทำงานเป็นทีมของพยาบาล การดูแลคนไข้ ทำให้ได้ประสบการณ์วิชาชีพจริงจากหน้างาน ทำให้รับรู้ความเป็นพยาบาลวิชาชีพ (Svastdi-Xuto & Wangsukpisan, 2019)

ระยะที่ 4 ระยะเรียนรู้ ปัจจัยส่งเสริมการปรับตัวในการฝึกปฏิบัตินี้ คือ อาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยง ช่วยทำให้นักศึกษาได้เห็นประโยชน์ของการฝึก เกิดทักษะ สอดคล้องกับการศึกษาของ Laugaland et. al (2021) ที่ได้ศึกษาในกลุ่มของนักศึกษาพยาบาลในประเทศนอร์เวย์ได้ข้อสรุปว่า การที่มีอาจารย์นิเทศคอยให้ความรู้และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษาสามารถช่วยให้นักศึกษามีพัฒนาการทักษะของวิชาชีพได้ดีและยังเอื้ออำนวยการเรียนรู้ที่ดีแก่นักศึกษา และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Mezirow (2003) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงต้องอาศัยองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง การที่ผู้เรียนได้ประสบพบเจอสถานการณ์ที่ไม่เป็นไปตามมุมมองเดิมของตน การเปิดใจที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลง ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในวิชาชีพการพยาบาลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และเห็นบทบาทของตนเองเมื่อจบออกไปเป็นพยาบาลวิชาชีพ อย่างไรก็ตามยังมีงานวิจัยที่ค้นพบว่าอาจารย์ไม่ได้เป็นต้นแบบในการเรียนรู้ที่ดี เช่นจากการศึกษาของ ภรณ์ สวัสดิ์-ชูโต และ อาภา หวังไพศาล ที่ศึกษาประสบการณ์การเปลี่ยนผ่านของนักศึกษาพยาบาลที่ฝึกปฏิบัติงานครั้งแรกในหอผู้ป่วย พบว่าอาจารย์ทำให้นักศึกษาเกิดด้านลบต่อการฝึกภาคปฏิบัติ ดังตัวอย่างคำพูดที่ว่า “เรื่องหัตถการไม่คล่อง โรงพยาบาลไม่ค่อยให้ทำ แล้วดูดูเหมือนจะไม่เหมือนที่เรียน เขาใช้สองสาย ผมไม่เข้าใจ อาจารย์ตีเบาะ ผมรู้สึกไม่ดี ไม่ให้อภัย ถ้าผมทำผิดจะรับได้” (Svastdi-Xuto & Wangsukpisan, 2019) อย่างไรก็ตามอาจารย์ผู้สอนในภาคปฏิบัตินั้นยังเป็นผู้ที่สำคัญในการเป็นผู้จัดประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ศึกษาให้เหมาะสมตามขอบเขตความสามารถของผู้เรียน (Praveda Kamdaeng, 2021) เพื่อให้นักศึกษาเกิดทักษะทางวิชาชีพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยส่งเสริมการปรับตัว คือ ทักษะคิด ความรู้ สัมพันธภาพภายในกลุ่ม อาจารย์นิเทศ และครูพี่เลี้ยง การปรับตัวและการรับมือกับปัญหาขณะขึ้นฝึกปฏิบัติ ดังนั้นผู้บริหารอาจนำประเด็นที่ได้นี้ไปวางแผน หรือจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย เช่น ทุก ๆ การหมุนฝึก 1 วัน ก่อนขึ้นฝึก ควรจัดให้มีการทบทวนความรู้ เสริมสร้างทัศนคติ ได้พบกับกลุ่มเพื่อน อาจารย์นิเทศ และรวมไปถึงการขึ้นไปดูสถานที่ฝึกปฏิบัติงานก่อนขึ้นปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกับพยาบาล ครูพี่เลี้ยง บนหอผู้ป่วย

2. จากผลการวิจัยยังพบว่า อาจารย์และครูพี่เลี้ยงเป็นผู้ที่คอยเอื้อและสนับสนุนให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ที่ดี และสามารถก้าวผ่านไปได้ โดยอาจารย์และครูพี่เลี้ยงควรสังเกตและติดตามพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาอย่างใกล้ชิด จัดเคสกรณีศึกษาให้เหมาะสม กระตุ้นให้นักศึกษาได้ฝึกและลองปฏิบัติเพื่อให้เกิดศักยภาพและทักษะได้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกภาคปฏิบัติสำหรับนักศึกษาพยาบาล
2. การพัฒนากรณีศึกษาในสถานการณ์จำลอง เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกภาคปฏิบัติสำหรับนักศึกษาพยาบาล

References

- Adcharaphan Wongnoi, Pacharin Nintachan & Sopin Sangon. (2021). The relationship of resilience, practice problems on the ward and social support to stress among nursing students. The Journal of Psychiatric Nursing and Mental Health, 35(2), 73-94. (in Thai).
- Boromarajonani Nursing College, Uttaradit. (2017). Program structure of bachelor of nursing science program, ministry of public health: Praboromarajchanok Institute. (in Thai).
- Boromarajonani Nursing College, Uttaradit. (2019). Self assesment report (SAR) academic level Borommarajonani Nursing College, Uttaradit, Praboromarajchanok Institute, Ministry of Public Health. (in Thai).
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. Qualitative research in psychology, 3(2), 77-101.
- Homsombut, Y., Aphateeraphong, W., Khakhuen, S. & Oungsakul, L. (2019). Stress management of the first practice among nursing students. Journal of Health Science Boromarajonani Nursing College, Sunpasithiprasong, 2(3), 48-62. (in Thai).

- Houghton, C. E. (2014). 'Newcomer adaptation': a lens through which to understand how nursing students fit in with the real world of practice. *Journal of clinical nursing*, 23(15-16), 2367-2375.
- Fukfon, K., Sriwichai, P., Chairinkhom, S., & Tanyapansin, P. (2018). Stress and factors related to stress of nursing students regarding the first clinical nursing practice. *Journal of Nursing and health research*, 19(1), 161-168. (in Thai).
- Khamwong, W., Plangpongpan, S., Yamboonruang, T. (2016). The relationships between levels of stress, causes of stress and stress management in nursing students of nursing colleges under the jurisdiction of Praboromarajchanok Institute for Health Workforce Development. *Journal of Health Science Research*, 10(1), 78-87. (in Thai).
- Lamsupasit, S. (2019). Theories and techniques in behavior modification. (9th Ed). Bangkok: Chulalongon University. (in Thai).
- Laugaland, K., Kaldestad, K., Espeland, E., McCormack, B., Akerjordet, K., & Aase, I. (2021). Nursing students' experience with clinical placement in nursing homes: a focus group study. *BMC nursing*, 20(1), 1-13.
- Lertsakornsiri, M. (2015). The stress, stress management of nursing students during practice in the labor room. *Kuakarun Journal of Nursing*, 22(1), 7-15. (in Thai).
- Mezirow, J. (2003). Transformative learning as discourse. *Journal of Transformative Education*, 1(1), 58-63.
- Pathojaruwat, T., Boontoi, T, Matchim, Y. (2018). Nursing students' experience in an intensive and emergency care practicum. *Thai Journal of Nursing Council*, 33(4), 75-92. (in Thai).
- Polit, D. F., & Beck, C. T. (2014). *Essentials of nursing research: Appraising evidence for nursing practice*. Lippincott Williams & Wilkins.
- Praveda Kamdaeng. (2021). Supervision in clinical practice regarding expectations of nursing students. *Journal of Nurses Association of Thailand Northern Office*, 27(1), 17-28. (in Thai).
- Sonpaveerawong, J., Dammee, M., Nimsuwa, J., Mad-a-dam, C., Laiadkan, S., & Sopon, S. (2016). Stress, stress management and the need to supports nursing students. *Journal of Nursing and Education*, 9(3), 36-50. (in Thai).
- Svastdi-Xuto, P. & Wangsukpisan, A. (2019). Transition experience of nursing students' clinical initial practice. *The Journal of Faculty of Nursing Burapha University*, 27(3), 32-42. (in Thai).
- Talerd, W., & Rungruang, K. (2016). A study of practical problem on the ward from nurse student opinion in Boromarajanani College of Nursing, Surin. *Journal of Nursing and Education*, 9(3), 112-124. (in Thai).